

VERANTWOORDING

Geschiedenis

In de collectie van de Bibliotheek van de Koninklijke Vereeniging ter bevordering van de belangen des Boekhandels (BKVB), die sinds 1958 als bruikleen berust bij de Universiteitsbibliotheek Amsterdam (UBA), bevinden zich als deelcollectie de zo genoemde Prospectussen- & Personalialia-mappen (PP-mappen). In deze PP-mappen wordt materiaal verzameld van, aan of betreffende Nederlandse boekhandels, uitgeverijen, drukkerijen, papierleveranciers en andere bedrijven met betrekking tot het boekenvak, alfabetisch op naam van de firma opgeborgen. De toegang op deze documentatie-dossiers wordt gevormd door een kaartsysteem, eveneens alfabetisch op naam van de firma geordend.

Behalve verzamelingen kunnen de PP-mappen (als relict van een achterhaalde verzameltraditie) ook archieven of gedeelten van archieven van Nederlandse bedrijven betreffende het boekenvak omvatten, reden waarom ze ook wel (ten onrechte) worden aangeduid als 'Prospectussen- & Personalialia-archief'. (Overigens zijn er ook in het verleden archieven binnengekomen, die buiten de PP-mappen zijn geplaatst. Conform de opvatting van deze tijd worden recentelijk gedeponeerde archieven altijd als zodanig bijeen gehouden, en nooit aan PP-mappen toegevoegd.)

De inhoud van de PP-mappen is zeer wisselend van omvang en vorm: correspondentie en handschriftelijk materiaal als manuscripten en rekeningen, wissels, bestel- en pakbonnen, kasboeken en andersoortige handschriftelijke administratie; iconografisch materiaal en paraferalia; affiches en grafiek; prospectussen, fondscatalogi, circulaires en contracten zowel in (deels) handschrift als in druk. De totale omvang wordt geschat op ca. een miljoen objecten, tezamen enkele honderden meters. De oorspronkelijke verzameling PP-mappen is gesplitst in een afdeling firma's opgericht vóór 1900 en een afdeling firma's opgericht na 1900.

Dank zij subsidie van OC&W, kon in 1992 worden begonnen met het zo genoemde Personalialia Project. De bedoeling van dit project is, dat in twee maal drie jaar al het handschriftelijk materiaal uit de afdelingen vóór en na 1900 wordt geconserveerd en geregistreerd, en dat de brieven bovendien gecatalogiseerd worden. Tegelijkertijd ondergaat het niet-handschriftelijk materiaal (waarvan met name de prospectussen een

zeer belangrijk onderdeel vormen, uniek in Europa en de wereld) – in afwachting van mogelijke vervolgprojecten – een voorlopige conservering en een beperkte registratie. Met het verschijnen van deze catalogus is de eerste fase van het project – de periode vóór 1900 – afgesloten.

Project

Er is een selectie gemaakt van al het handschriftelijk materiaal uit de ruim 600 PP-mappen van vóór 1900 (inclusief de dossiers die over de eeuwwisseling heenlopen). In totaal betrof dit ca. 30.000 stukken uit 584 PP-mappen. Dit materiaal is opgeborgen in zuurvrije omslagen. Als signatuur is gekozen voor een lettercombinatie: B, gevolgd door de twee eerste letters van het dossier van herkomst. Wanneer een dossier minder dan 50 stuks handschriftelijk materiaal bevatte, werden die stukken gevoegd onder de signatuur BVa (=B-Varia). In alle gevallen is in de beschrijving de firmanaam van de map van herkomst vermeld.

Bij deze schoningsactie is ook ander kwetsbaar materiaal als affiches en grafiek, iconografie en paraferalia uit de dossiers gelicht – met vermelding van herkomst – en in zuurvrije omslagen opgeborgen, in afwachting van hun beschrijving. Het gedrukte materiaal is zonder verdere actie opgeborgen in archiefdozen, onder vermelding van de firmanaam van de map herkomst.

De 30.000 stuks handschriftelijk materiaal zijn alle in het voor de onderzoekscollecties van de UBA ontwikkelde catalogiseer-database computerprogramma Fenix/Isis ingevoerd. De brieven hieruit, bijna 9.000 stuks, zijn voor deze gedrukte catalogus geselecteerd. De brieven uit de PP-map Suringar, die in 1990 in een afzonderlijke 'Catalogus Suringar' zijn opgenomen, ontbreken in deze catalogus.

Onder brieven wordt hier verstaan: handgeschreven of getypte documenten die door hun vorm een brief genoemd kunnen worden. De typische kenmerken van een brief worden gevormd door: een ondertekenaar/afzender, een geadresseerde/ontvanger, een datering (eventueel met plaatsvermelding) en een (eventueel identificerende) aanhef. Bij gedeeltelijke afwezigheid van deze kenmerken is gekeken naar de aard en inhoud van het document en is op grond daarvan vastgesteld of het hier al dan niet een brief betreft. De brieven zijn beschreven volgens de regels gehanteerd bij het Nationale Brievenproject 'Catalogus Epistolarum Neerlandicarum' (CEN); deze regels zijn om bibliotheek-technische redenen echter iets aangepast.

De catalogus moet worden beschouwd als een eerste handreiking: voor meer gerichte (combinatie)zoekvragen raadplege men de computer!

Catalogus

De catalogus verschijnt als deel 10 in de reeks *Catalogus der Bibliotheek van de Vereeniging ter bevordering van de belangen des Boekhandels te Amsterdam* en sluit, ook wat betreft de vorm, in grote lijnen aan bij de als deel 9 in de reeks verschenen *Catalogus van de verzameling betreffende G.T.N. en Hugo Suringar Uitgevers te Leeuwarden 1822-1900, Eerste deel: Brieven*, Nieuwkoop 1990.

De catalogus is alfabetisch geordend op firmanaam (in kapitaal vet), gestandaardiseerd naar de schrijfwijze van de PP-map van herkomst. De lemma's van de 'grote' firma's worden ingeleid door een korte biografie. Binnen een firma-lemma volgen de brieven gericht aan die firma, zoals ze in de PP-map van herkomst zaten opgeborgen: alfabetisch per afzender (in klein kapitaal) en, dáárbinnen, chronologisch per ontvanger (in onderkast). De namen van afzenders en ontvangers zijn gestandaardiseerd: afwijkingen of onzekerheden bij het lezen van ondertekening zijn in de annotatie verantwoord.

Per briefbeschrijving volgen (in een kleiner corps):

plaats van afzending; datum; omvang; gegevens betreffende de vorm van de brief en eventuele bijlagen; signatuur; verantwoording van naam, plaats en datum; documentnummer.

De brieven waarvan de oorspronkelijke PP-map onbekend is, zijn achterin de catalogus opgenomen onder de lemma-naam 'Collectie onbekend' (vanaf documentnummer 8756).

Er zijn vijf registers:

1. register firmanamen;
2. register op afzenders (inclusief een tweede en volgende afzender), personen en corporaties door elkaar;
3. register op ontvangers (inclusief een tweede en volgende ontvanger), personen en corporaties door elkaar;
4. register op plaats van afzending;
5. register op land van afzending.

De cijfers in de registers wijzen naar het documentnummer van de betreffende briefbeschrijving.

Evenals in het geval van de Catalogus Suringar zijn die brieven, die als afschrift/doorslag/kopie zodanig waren opgeborgen, dat ze als 'boek' konden worden aangemerkt (de zogenaamde kopijboeken), niet stuksgewijze in de computer ingevoerd en derhalve ook niet stuksgewijze in de catalogus vermeld. Voor deze catalogus hebben we gekozen voor de volgende oplossing: de desbetreffende kopijboeken zijn als zogenaamde clusterbeschrijving ingevoerd (dat wil zeggen dat er slechts één overkoepelende beschrijving van is gemaakt) en terug te vinden onder de firmanaam (te weten P. den Hengst en S. & J. Luchtmans) als: kopieboeken + naam.

Omdat de archivalia van de persoon A.J. Servaas van Rooyen vanouds een plaats in de PP-mappen hebben gekregen – waarschijnlijk vanwege zijn betrokkenheid bij de wereld van het boek – zijn de brieven hieruit als onderdeel van het PP-project ingevoerd en in de catalogus op naam van zijn persoon opgenomen.